

Roschadas e midadas

Mutaziuns els uffecis da baghegiar da Laax tochen Tujetsch

DAD AUGUSTIN BEELI / ANR

■ **Ils davos meins ein diversas midadas els uffecis da baghegiar dallas vischnauncas sursilvanas dadas en egl. Roschadas constatesch'ins a Laax, Ilanz/Glion e Tujetsch, ina completaziun a Mustér. En Lumnezia perencunter ha ei dau mo in'emproma per ina midada.** A Laax dat ei dapi varga 40 onns in uffeci da baghegiar. Gia els onns siatonta han las autoritads da quella vischnaunca stuiu scaffir ina piazza cumpleina per dumignar la lavur. Aunc avon che *Toni Cadruvi* ha surpriu ils 1975 quei uffeci havev'ins pladiu ina persuna pils fatgs da baghegiar. Igl uffeci ha Cadruvi tgamunau tochen la fin da schaner 2017, lu eis el ius ella pensiu beinmeritada. Cun el ha el priu ina enorma savida professionala rimnada en quels decennis. La suprazonza ha giu la clara strategia da garantir la cuntinuitad. Per quei han ins beneventau da tuttas varts l'elecziun dad *Augustin Calivers* sco niev menader. El ei staus substitut biars onns, enconuscha menaschi, glieud e territori. Per Laax ina situaziun optimala en vesta ch'igl Uffeci da baghegiar da Laax ha projects e lavurs pir che mai. *Marcel Albin*, il niev collaboratur, ei entraus en piazza gia igl atun vargau, el completescha la squadra da quei impurtont uffeci.

En Lumnezia semida nuot

L'impurtonza da quei uffeci sutvaletescha la populaziun meinsvart. Ils funcziunaris lavuran davos las culissas, els ein confruntai cun pretendiments ed administraziun che creschan ad in crescher. Per dumignar tut unfreschan els era seras, fins d'jamna e temps liber. Gliez ei oravontut il cass nua ch'il gerau eligiu dil pievel ha da menar igl uffeci da baghegiar. En Surselva ei quei il cass en vischnauncas nua ch'ei marscha bia en fatgs da baghegiar. A Breil, Sursaissa Mundaun, Trun, Falera, Schluein, Sagogn e Lumnezia regla ina

Menar in uffeci da baghegiar ei ina lavur pretendimentsa. Leger plans ei la pli pintga premissa (la foto muossa in plazzal da baghegiar sin territori da Laax).

FOTO A. BEELI

cummissiun da baghegiar las damondas, quella controllescha sche plans, dimensiuns e mesiras dils projects correspundan allas leschas. Il schef da ressort presta bia lavur operativa. Malgrad ch'il temps dalla construcziun d'habitaziuns secundaras ei vargous cuora fetg bia els uffecis da baghegiar. En vischnauncas grondas han ils uffecis cun glieud dil fatg quell'incarica, aschia a Flem, Laax, Mustér, Ilanz/Glion, Tujetsch. En Lumnezia ei la dimensiun dalla lavur carschida talmein ch'il gerau e cau dil departament dat strusch pli damogn a quella. Siu temps liber unfrescha el per ir d'in plazzal a l'auter, collaudar, controllar, administrar. Per quei ha la suprazonza communal deciduu da scaffir

sill'entschatta settember 2017 ina piazza cumpleina. Cun inserat han ins encuretg in menader ni ina menadra digl uffeci da baghegiar. Candidatas e candidats han saviu s'annunziar tochen la fin da matg 2017. Dapi lu ei in meins e miez vargous ed igl ei da supponer che l'elecziun ei fatga. «Nus levan restructurar la canzlia, mo havein buc anflau ina persuna adattada. Ussa havein nus ina soluziun interna cul canzlist che meina vinavon quella funcziun sco tochen dacheu», rispunda il president communal *Duri Blumenthal* la damonda correspundenta. La finamira da scaffir in uffeci da baghegiar e pladir ina persuna dil fatg ei pia buca contonschida.

Mustér ha anflau sligiazium

A Mustér han ins perencunter vului far guotas cun tgau. Dapi ch'ins ha introduciu il model dalla direcziun communal ha il menader dils survetschs technics giu ina funcziun dubla. *Ervin Maissen* ei commember dil directori, el meina quei survetsch tecnic e vitier eis el menader digl uffeci da baghegiar. La carschen administrativs cuntinuada cun leschas, normas e directivas pretendia dabia d'in funcziunaris, tonpli che quel ha buca mo d'administrar projects, mobein era da menar 15 persunas. Igl 1. da settember 2017 vegn el descargaus, l'administraziun digl uffeci da baghegiar sa el surdar

lu al niev collaboratur *Marco Tomaschett*. Era ella vischnaunca culla pli gronda zona da commerci e mistregn en Surselva s'accumulescha la lavur digl uffeci da baghegiar. Il president communal da Schluein conferma quei e gi: «Nus essan vidlunder d'encurir ina sligiazium co migliurar quei squetsch.» *Bruno Wellingner* declara ch'els examineschien pliras variantas, en damonda vegnien ina reorganisaziun interna, ina surdada externa da lavurs administrativs ni ch'ins discuteschi forza era d'ina collaboraziun cun vischnauncas vischinontas.

Roschada ad Ilanz/Glion e Tujetsch

Ina vischnaunca vischinonta ei Ilanz/Glion. Leu ha il departament d'infrastructura lavur tut a dubel ed ei vegness probabel strusch en damonda da surprendre incumbensas externas. Ils 2 d'ost, pia en cuort, dat ei dil reminent ina roschada a Sedrun ed Ilanz/Glion. Lu entscheiva *Andreas Pfister* sia nova piazza sco schef dalla partiziun infrastructura dalla vischnaunca Ilanz/Glion. El remplazza *Marco Caminada* che ha bandunau siu post suenter strusch treis onns.

Il post a Sedrun da menadra digl uffeci da baghegiar dalla vischnaunca Tujetsch surpren *Paula Jacomet-Deplazes*. *Andreas Pfister* daventa ad Ilanz/Glion commember dil directori e surpren ina pulita responsabladad. El meina ils ressorts construcziun aulta e bassa, menaschi technics, rumien, forestalesser, provediment d'aua e Bogn Fontanivas.

En in auter uffeci – in regiunal ch'ei domiciliaus a Glion – enquer'ins pil mument aunc la persuna adattada. Igl Uffeci da construcziun bassa dil Grischun ha gia publicau treis gadas igl inserat per anflar il successur da *Marcus Valaulta*. Il schef dil district Surselva va la fin da november 2017 en pensiu. Sco ei para eis ei buc aschi sempel d'anflar la dretga persuna per quei post.

Visetas guidadas a Sagogn

■ **(cp) Il vitg da Sagogn ha ina fetg interessanta historia culturala e biars cantuns zuppai e nischas nunenconuschantas. La Pro Sagogn less mussar quels scazis ed organisescha duas guidadas cul historicher local Augustin Beeli.** Sonda, ils 15 da fenadur e vendergis, ils 28 da fenadur 2017 muossa el differents secrets e pedras da Sagogn e declara ils fatgs historics. Il Casti Aspermont arva specialmein per quellas guidadas sias portas. La viseta el casti cun la

schinumnada sala dils giunchers vegn ad esser in punct culminont dallas fetg interessantas guidadas. Ellas san vegnir recumandadas buca mo a hosps, mobein era ad indigens. Partenza allas 16.30 sil parcadi dalla scola da Sagogn, fin circa allas 19.30.

Las guidadas vegnan menadas atras da tutt'aura. S'annunziar ei buca necessari. Cuosts per carschi: frs. 15.– per persuna, commembers dalla Pro Sagogn frs. 5.–, affons gratuit. Ulteriuras informaziuns: www.prosagogn.ch

Stanza dils giunchers el Casti d'Aspermont a Sagogn.

MAD

«PIOGNS» – REVISTA MEDELINA

«500 onns Reformaziun» – entschatta e derasaziun

(anr/gc) La Reformaziun ha entschiet avon 500 onns. Bein eis ella sesplegada lunsch naven da Medel. Mo per sur Giuseppe Venzin eisi tuttina stau in tema da s'occupar en cuntinuaziun cun l'enschatta, il svilup e la derasaziun da quella en la novissima numera dils «Piogns». L'emprema part ei cumparada en l'ediziun precedenta. El ha dau vasta survesta davart quell'epoca muentada – naven da si'enschatta tras Martin Luther si en Tiaratudestga, sur Zwingli da Turigano en Svizra ed era si el Grischun – tochen giudem la Surselva, la Foppa, daventada per part da priedi.

Igl autur ha descet e commentau las enormas midadas che la Reformaziun ha purtau sil camp ecclesiastic ed era politic/statal cun grevas consequenzas, sentiblas per part tochen oz. Encunter veglia, sez da Luther, ha la Reformaziun menau alla gronda separaziun dalla baselgia cristiana ell'Europa – e suro. Igl ei stau in capetel fetg dolorus cun nauschas tensiuns, contraversas, persecuziuns, cumbats ed uiaras denter cristians (catolics e reformai) duront tschantaners. Igl autur desciva aviartamein e realisticamein co tut ha entschiet ed ei sederasau.

In retscha interessantas contribuziuns

Linus Flepp ei enconuschents sco caricaturist ton els «Piogns» sco novissima-

mein era stedi en La Quotidiana. El carichescha – enqualgadas detg satiricamein e mudentamein – «sia clientella». Ella revista medelina presenta el denton era bials portrets: Quella ga davart siu convischin *Vigeli Lutz*, da Druul a Mustér, sco «Igl entagliader el zuppau» che fa daveras bialas caussas. – Sur *Martin Bearth* porta «fablas» che relatan bein d'animals ed autras creatiras, manejon d'entons adina ils carstgauns cun lur varts suleglivas ed umbrivaunas.

Puspei inagada ha *Linus Beeli* fatg vastas retschers per saver descriver in'entira retscha da famiglias che vivevan antruras a Curaglia, enumeradas pil pli sut nums collectivs sco «Ils Bistgauns», las «Roccas» eav. – quei ch'era pli baul da catar aunc en biaras vischnauncas. Per las famiglias presentadas eisi ina preziusa genealogia cun notificar era tgei tut che tgi ha mintgamai prestau.

Ina contribuziun remarcabla deriva dalla presidenta *Rita Venzin-Deflorin* davart l'Uniu da dunnas da Medel, fundada avon 100 onns. Quella ei stada decennis ora vnt activa. Sch'ins quintass ensemen tuts engaschis dessi in diember considerabel d'acziuns a pro dalla cuminonza medelina.

Plitost trest eisi da stuer endriescher che uonn hagi giu liug per la davosa ga dumeng'alva a Curaglia cun quater premcommunicants. Commentari: «Su-

let ina miracla pudess aunc midar la situaziun, e miraclas seigien scartas.»

Quest onn ei il nivel dall'aua dil lag da fermada a S. Maria sil Lucmagn tschessaus taluisa ch'ins ha saviu contemplar la veglia punt giufuns. Quella ei aunc, suenter ver viu biars onns normalmein mo pèschs a senudond, en in bien stan, schegie ch'ella datescha dils onns 1880 cu il stradun sul Lucmagn ei vegniu construius – sco *Ciprian Giger* relata.

Beneventau fetg vegn che Medel ha puspei ina stizun a Curaglia, schizun cun il bi num Prima e che vegn menada dad *Anna Acton*. Ella ei buca nunenconuschantella Val, essend stada 2003 l'inizianta dil stan ella «Curva» sut Curaglia nua ch'ella fageva amogna products indigens. Ed ella quenta vinavon cun bien sustegn e risguard tras la populaziun dalla Val.

Giubilar ei quella gada *Pauli Pally*, da Mutschnengia, cun 80 onns. Ad el – sco a tut quels da 75 e suenter mintga tschun onns dapli ha la Societad da musica da Medel purtau ina gratulaziun musicala. Agl anteriur commember da tala ha quei omagi segir fatg grond plascher.

Bandunau quest mund ha Gion Venzin-Giger da Mutschnengia. «Cun sia mort», aschia scriva la famiglia, «ei la generaziun dils tschun buetz dil Martin e dall'Anna» ida a fin.